

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI
KATEDRA SLAVISTIKY**

**HYDRONYMA V RUŠTINĚ A
V ČEŠTINĚ**

(bakalářská práce)

VYPRACOVALA: Michaela Polzerová

VEDOUCÍ PRÁCE: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

2011

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité zdroje.

Ve Vésce, 11. 4. 2011

---

podpis

Děkuji doc. PhDr. Zdeňce Vychodilové, CSc., za poskytnuté rady a konzultace při psaní mé bakalářské práce.

---

podpis

OBSAH

Úvod.....	6
1. Základní pojmy a klasifikace vlastních jmen.....	8
1.1 Dělení onomastiky.....	8
1.2 Druhy toponym.....	8
2. Morfologická klasifikace hydronym.....	10
2.1 Kategorie rodu.....	10
2.1.1 Ruské názvy.....	10
2.1.2 České názvy.....	10
2.2 Kategorie slovního druhu.....	11
2.2.1 Ruské názvy.....	11
2.2.2 České názvy.....	12
2.3 Klasifikace podle způsobu tvoření.....	13
3. Klasifikace podle počtu slov.....	14
4. Způsoby převádění vlastních jmen do ruštiny.....	18
4.1 Transliterace.....	18
4.2 Transkripce.....	18
4.3 Překlad.....	19
4.4 Transplantace.....	19
5. Problematika překladu zeměpisných názvů.....	20
6. Hydronyma v okolí mého bydliště.....	22
7. Klasifikace hydronym podle motivace.....	23
7.1 Názvy podle povahy vody.....	27
7.2 Názvy podle povahy dna a druhu jejího nánosů.....	28
7.3 Názvy podle místa, kde protékají.....	28
7.4 Názvy podle osad.....	29
7.5 Názvy podle měst a vesnic.....	29
7.6 Názvy podle objektů, u kterých leží.....	31

7.7 Názvy podle barev.....	32
7.8 Názvy podle živočichů a rostlin, kteří se tam vyskytovali.....	33
7.9 Názvy podle vzhledu.....	33
7.10 Názvy podle objevitelů, mořeplavců, obyvatel atd.....	34
7.11 Názvy podle polohy.....	34
7.12 Klasifikace hydronym podle jazykového původu.....	35
7.12.1 Názvy z praevropské jazykové vrstvy.....	36
7.12.2 Názvy praslovanského, předslavanského a slovanského původu.....	36
7.12.3 Názvy keltského původu.....	37
7.12.4 Názvy staročeského původu.....	38
7.12.5 Názvy ugrofinského původu.....	38
7.12.6 Názvy indoevropského původu.....	38
7.12.7 Názvy z evenckého jazyka.....	38
7.12.8 Názvy staroindického původu.....	39
7.12.9 Názvy latinského původu.....	39
7.12.10 Názvy germánského původu.....	39
7.12.11 Názvy ilyrského původu.....	39
Závěr.....	41
Резюме.....	43
Seznam použité literatury.....	48
Anotace.....	55
Příloha.....	57

ÚVOD

Téma Hydronyma v češtině a v ruštině jsem si vybrala, protože mě lákalo dozvědět se více o tom, jak vznikaly názvy ruských i českých vodních objektů. Vždy mě zajímalo, podle čeho vznikaly názvy zeměpisných objektů, proč se jmenují zrovna takto. Tato práce mi umožnila se tomuto tématu více věnovat a dala mi větší přehled o pojmenovávání toponym, zejména hydronym.

Cílem práce je sestavit seznam co největšího počtu názvů ruských a českých hydronym, najít původ jejich pojmenování a poté je rozdělit do skupin podle motivace a vypočítat rozdíly nebo shody v ruských a českých jménech. Cílem je také pomocí etymologického porovnání srovnat ruské a české názvy hydronym podle motivací, díky kterým dostala svá jména. Chtěla bych, aby byla práce srozumitelná a přehledná i pro člověka, který se tímto tématem nikdy více nezabýval.

Tato práce není zaměřená na překlad hydronym, a proto se o překladu zeměpisných názvů zmíním pouze obecně.

Práce se skládá ze sedmi kapitol. V první kapitole se budu zabývat základními pojmy a klasifikací vlastních jmen. Uvedu zde, co je to onomastika, na co se dělí, co jsou to toponyma, hydronyma atd. Ve druhé kapitole se budu zabývat kategorií rodu a kategorií slovního druhu u hydronym. V této kapitole rozdělím hydronyma podle rodu a uvedu srovnání mezi českými a ruskými jmény. Totéž srovnání udělám u kategorie slovních druhů hydronym a opět uvedu rozdíly nebo shody u ruských a českých názvů. V této kapitole se také budu zabývat klasifikací podle tvoření slov. V následující kapitole se budu věnovat klasifikaci podle počtu slov. V tomto oddílu rozdělím česká a ruská vodní pojmenování podle počtu slov, kterými jsou tvořena, a opět uvedu srovnání. Ve čtvrté kapitole uvedu způsoby převádění vlastních jmen do ruštiny, což zahrnuje transliteraci, transkripci, překlad a transplantaci. V další kapitole budu hovořit o problematice překladu zeměpisných názvů. Nebudu se tím zabývat do hloubky, ale jen obecně uvedu, jak a kdy se toponyma převádějí anebo co je nutné vědět, když se chceme pustit do překládání zeměpisných názvů. V šesté kapitole budu psát o hydronymech, které se nacházejí v okolí mého bydliště. Uvedu zde vodní toky, které mohu potkat ve svém blízkém okolí a vysvětlím původ jejich pojmenování. V poslední

a hlavní kapitole budu rozebírat jména českých a ruských vodních objektů, které rozdělím do skupin podle různých motivací a uvedu rozdíly a shody mezi jejich názvy. Materiál jsem čerpala jak z knižních monografických a slovníkových pramenů, tak z internetových stránek, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury a podařilo se mi shromáždit okolo třisetsadesáti hydronym.

1. ZÁKLADNÍ POJMY A KLASIFIKACE VLASTNÍCH JMEN

Věda, která se zabývá vlastními jmény, se jmenuje **onomastika**, neboli **onomatologie**. Věnuje se vzniku, způsobům tvoření i obsahu nebo rozšiřování vlastních jmen. Onomastika se nezabývá jen výkladem původu jmen, ale musí se zabývat celým vývojem jména až do dneška. Je to etymologický obor.

1.1 Dělení onomastiky:

Antroponomastika – je to věda o osobních jménech, o jménech živých bytostí.

Chrématonomastika – věda o pojmenování věcí.

Toponomastika – věda o pojmenování místních, neboli zeměpisných jmen a jejich původu.

Toponymum je vlastní zeměpisné jméno. Je to název nějakého místního neživého objektu, který leží v krajině. Toponyma můžeme najít zakreslená v mapě, jsou to například názvy států, světadílů, pohoří, řek atd. Jakmile mluvíme o nějakém názvu řeky, už to není toponymum, ale vlastní jméno. Toponyma jsou velmi stálá. Když ze světa vymizí národ a jeho řeč, toponymické názvy zůstávají a mohou si je osvojit jiné národy. Toponymům se věnuje geografie nebo toponomastika.

1.2 Druhy toponym:

Choronyma – jsou vlastní jména větších zeměpisných celků přírodního (Evropa) nebo administrativního charakteru (Česká republika), jména oblastí, krajin, krajů nebo okresů.

Oikonyma (neboli jména místní) – jsou to názvy obydlených objektů- měst, vesnic, osad nebo například význačných staveb.

Anoikonyma (neboli jména pomístní) - jsou názvy zeměpisných objektů nesídlitní povahy – jména řek, pohoří, cest atd.

K anoikonymům patří:

Hydronyma (neboli jména vod) - jsou vlastní jména vodních toků, vodních ploch a jejich částí atd.

Oronyma - jsou vlastní jména tvarů členitosti zemského povrchu, například hor a pohoří, údolí, rovin, nížin, sedel, ostrovů, poloostrovů atd.

Agronyma - pozemková jména (jména traťová) - jsou zejména názvy polí, lesů, luk, pastvin, obor, parcel a podobně.

Jména drobných přírodních útvarů a předmětů v krajině – které jsou důležité pro orientaci nebo jsou památkově cenné – skály, jeskyně.

Hodonyma - jsou vlastní jména dopravních cest, železnic, přístavů atd.

Názvy veřejných prostranství - jsou názvy ulic, náměstí, nábřeží, mostů, tunelů, sadů, parků, případně jiných veřejných prostranství, které zpravidla stanoví obec svým rozhodnutím. Názvy ulic apod. jsou zároveň hodonyma.

Jména jednotlivých předmětů – například stromy, které jsou cenné nebo jsou důležité pro orientaci, boží muka, kapličky, pomníky a jiné.

Hydronymastika

Je soubor hydronym a daném území a v daném jazyce.

Hydronymum

Je to vlastní jméno vodních objektů, což jsou řeky, potoky, moře, oceány, rybníky, jezera, přehrady a dalších.

Většina českých hydronym, hlavně jména větších vodních toků mají před slovanský původ. Řeky měly do středověku velmi velký význam, řeky byly dopravními cestami a spojovaly nebo rozdělovaly území jinojazyčných skupin obyvatelstva. A proto názvy řek patří k nejstarším a nejtrvalejším toponymům. Stará jsou ale jen jména velkých řek, jména malých toků jsou mladá.

Etymologie

Etymologie zkoumá původ a vývoj slov.

2. MORFOLOGICKÁ KLASIFIKACE HYDRONYM

2.1 Kategorie rodu

2.1.1 Ruské názvy:

Oceány bývají mužského rodu, například Тихий океан.

Ruská moře jsou rodu středního, názvy obsahují podstatné jméno moře, mohu zmínit například Чёрное море.

Jezera v Rusku jsou rodu středního, ženského i mužského. Většina jezer rodu středního obsahuje slovo jezero, například Ладожское озеро. Rodu ženského mohu zmínit třeba jezero Ханка. Rodu mužského je známé jezero Байкал.

Ruské řeky jsou většinou ženského rodu, ale vyskytují se i mužského rodu. Řeka ženského rodu je většinou zakončena na –a nebo –я. Mohu jmenovat třeba řeku Узкая a rodu mužského řeku Днепр.

Rybníky jsou v ruštině mužského rodu. Mohu uvést пруд Боголюбовский.

Ruské vodní nádrže jsou středního rodu, obsahují slovo водохранилище, například Краснодарское водохранилище.

2.1.2 České názvy:

Většina českých řek je rodu ženského, názvy jsou zakončeny na – a, - á nebo – e. Jednou z mála českých řek, která není rodu ženského, je řeka Labe, která je rodu středního. Rodu mužského jsou také nepříliš známé řeky Bobr, Vavřinec nebo Kobylník.

Potoky jsou rodu mužského, hlavním ukazatelem je zde podstatné jméno potok, podle kterého se rod orientuje.

Jezera jsou rodu středního, a to podle podstatného jména jezero v jeho názvu.

České rybníky bývají buď rodu mužského, například Rožmberk, anebo rodu středního a zde mohu uvést například Dvořiště.

České vodní nádrže jsou rodu ženského, mužského i rodu středního. Rodu ženského je třeba vodní nádrž Rozkoš, rodu mužského vodní nádrž Orlík a rodu středního vodní nádrž Vrané. Některé názvy českých vodních nádrží jsou vyjádřeny v množném čísle, například Nechanice.

Všechny zeměpisné názvy, včetně hydronym, označují neživé jevy, jsou tedy neživotné. Shody v kategorii rodu u ruských i českých jmen můžeme vidět u ruských a českých řek, které jsou většinou ženského rodu. V kategorii jezer jsou také určité shody. V češtině jsou jezera většinou jen středního rodu, ojediněle ženského a mužského. V ruštině jsou jezera hlavně rodu středního, ale také ženského i mužského rodu. Ruské rybníky jsou vyjádřeny mužským rodem, kdežto v češtině je to rod mužský i střední. U názvů vodních nádrží existují v češtině i v ruštině určité rozdíly. České vodní nádrže jsou rodu ženského, mužského i rodu středního, ale ruské vodní nádrže jsou jen středního rodu.

2.2 Kategorie slovního druhu

U všech českých a ruských hydronym je hlavním používaným slovním druhem podstatné jméno. Dále hojně používaná jsou přídavná jména.

2.2.1 Ruské názvy:

Ruské řeky mají většinou jednoslovný název a ten je tvořen podstatným jménem (například Днепр) nebo přídavným jménem Рыбная. Dvouslovné názvy ruských řek jsou tvořeny přídavným jménem a podstatným jménem (například Западная Двина).

Jezera v Rusku jsou složena z více slov, například ze dvou přídavných jmen a jednoho podstatného jména (například Большое Морское озеро). Nebo se názvy skládají ze dvou slov, z přídavného jména a z podstatného jména, například Ладожское озеро. V Rusku se nachází i jezera tvořená jen podstatným jménem, například Байкал.

Ruské rybníky jsou tvořeny podstatnými a přídavnými jmény. Podstatným jménem je v těchto názvech slovo rybník (například Пруд Максимовский).

Vodní nádrže v Rusku jsou tvořeny přídavným a podstatným jménem, podstatným jménem je zde ve všech případech slovo přehrada (například Краснодарское водохранилище).

Názvy moří v Rusku bývají tvořeny přídavným jménem a podstatným jménem, podstatné jméno je zde ve všech případech vyjádřeno slovem moře (například Балтийское море).

Oceány se skládají ze přídavného jména a z podstatného jména (například Атлантический океан) nebo ze dvou přídavných jmen a z podstatného jména (například Северный Ледовитый океан).

2.2.2 České názvy:

V českých řekách najdeme jména, která jsou vyjádřena buď podstatným jménem (například Ploučnice) nebo jen přídavným jménem (například Čistá). V některých případech se název řeky skládá z přídavného jména i z podstatného jména (například Moravská Sázava). Většina českých řek je rodu ženského.

Názvy českých potoků jsou ve většině případů složeny z přídavného jména a z podstatného jména. Podstatným jménem je zde vždy slovo potok (například Trusovický potok).

Jezera v České republice jsou většinou tvořena ze dvou slov a jsou použita přídavná jména a podstatná jména, v tomto případě je zde podstatným jménem vždy slovo jezero (například Chomoutovské jezero), existují zde ovšem i jednoslovné názvy jezer, kdy je užito jen podstatné jméno (například Náklo).

U českých rybníků opět můžeme vidět, že existují i jednoslovné a dvouslovné názvy. U jednoslovných názvů je použito podstatného jména (například Rožmberk) a u dvouslovných názvů je to přídavné jméno a podstatné jméno, podstatným jménem je zde slovo rybník (například Opatovický rybník).

U našich vodních nádrží jsou opět hojně využívána podstatná jména, z jednoslovných názvů s použitím pouze podstatného jména můžeme jmenovat například Nechanice a dvouslovným názvem, v němž se vyskytuje podstatné jméno i přídavné jméno, je například Brněnská přehrada.

Při tvoření názvů se používají jen podstatná a přídavná jména. V kategorii slovního druhu je mezi češtinou a ruštinou v názvech vodstev mnoho shod. Nepatrné rozdíly jsou jen u českých a ruských vodních nádrží.

2.3 Klasifikace podle způsobu tvoření

Z morfologického hlediska jsou hydronyma tvořena takto:

Základovým slovem – je to slovo, ze kterého je utvořeno odvozené slovo.

Například:

Ruská jména Дон, Миус.

Česká jména Mže, Úpa.

Odvozeným slovem – k základovému slovu se přidávají předpony, přípony a koncovky.

Například:

Ruská jména Узкая, Рыбная.

Česká jména Moravice, Teplá.

Složeným slovem – slova jsou složena dvěma nebo více slovy, či spojením jejich kořenů.

Například:

Ruská jména Нижнекамское водохранилище, Топозеро.

Česká jména Novoveský rybník, Hracholusky.

3. KLASIFIKACE PODLE POČTU SLOV

Hydronyma můžeme rozdělit také podle počtu slov.

Nejvíce hydronym je jednoslovných. Jde zejména o názvy ruských a českých řek.

3.1 Jednoslovné názvy – ruské řeky:

Мзымта, Днепр, Кубань, Бейсуг, Ея, Кагальник, Дон, Миус, Неман, Дальняя, Узкая, Рыбная, Промысловая, Товарная, Матросовка, Злая, Дейма, Преголя, Приморская, Прохладная, Плюсса, Песчаная, Чулковка, Полевая, Бусловка, Сестра, Луга, Систа, Нева, Стрелка, Лопухинка, Веронда, Шелонь, Ловать, Мста, Волхов, Назия, Лава, Олонка, Лососинка, Шуя, Суна, Каменная, Немина, Водла, Великая, Тулома, Воронья, Печора, Чёрная, Индига, Нива, Мезень, Кара, Обь, Енисей, Пяси́на, Ленивая, Таймыра, Ленинградская, Оленёк, Лена, Яна, Индигирка, Колыма, Амгуэма, Канчалан, Туманская, Озёрная, Камчатка, Быстрая, Пустая, Пенжина, Уда, Охота, Амур, Комиссаровка, Спасовка, Киевка, Партизанская, Серебрянка, Максимовка, Урал, Волга, Тьма, Москва, Кама, Быстрица, Солёная, Солянка, Самур, Кума, Терек, Сулак, Ток, Бузулук, Боровка, Сок, Уса, Вала, Кильмезь, Пижма, Молома, Летка, Белая, Кобра, Вятка, Уфа, Сива, Чусовая, Казанка, Сумка, Юнга, Арда, Ветлуга, Сура, Березовка, Вишня, Керженец, Китмар, Алферовка, Кудьма, Клязьма, Кишма, Тарка, Кузома, Мотра, Ушна, Серёжа, Красная, Тёша, Железница, Черничка, Салка, Унжа, Верея, Мокша, Пет, Гуси

3.2 Jednoslovné názvy – české řeky:

Bečva, Bělá, Berounka, Bílina, Blanice, Bobrava, Bradava, Bystrá, Bystřice, Černná, Čistá, Chrudimka, Cidlina, Desná, Doubrava, Dyje, Chocava, Javornice, Jihlava, Jizera, jizerka, Kamenice, Křemelná, Labe, Litava, Loučná, Lukavice, Lužnice, Malše, Metuje, Morava, Moravice, Morávka, Mrlina, Mže, Nežárka, Odra, Olše, Olšava, Opava, Orlice, Oslava, Ostravice, Ostružná, Otava, Ploučnice, Punkva, Radbuza, Rokytná, Sázava, Smutná, Sřela, Svitava, Svatka, Teplá, Teplice, Tichá, Úhlava, Úpa, Úslava, Vlára, Vlkava, Vltava, Volyňka, Vydra, Želivka

3.3 Jednoslovné názvy – ruská jezera:

Байкал, Таймыр, Ханка, Топозеро, Сегозеро, Кета

3.4 Jednoslovné názvy – česká jezera:

Laka, Náklo, Medard, Most, Milada

3.5 Jednoslovné názvy – české vodní nádrže:

Lipno, Orlík, Švihov, Slapy, Nechanice, Rozkoš, Vranov, Dalešice, Hracholusky, Šance, Kružberk, Těrlicko, Vrané, Žermanice

3.6 Jednoslovné názvy – české rybníky:

Bezdrev, Dvořiště, Nesyt, Rožmberk, Svět

3.7 Dvouslovné názvy – ruské řeky:

Западная Двина, Чёрная речка, Северная Двина, Верхняя Ангара, Горькая речка, Большой Иргиз, Большая Кутра

3.8 Dvouslovné názvy – české řeky:

Divoká Orlice, Moravská Dyje, Moravská Sázava, Tichá Orlice

3.9 Dvouslovné názvy – české potoky:

Černý potok, Červený potok, Písečný potok, Zlatý potok, Dolanský potok, Trusovický potok

3.10 Dvouslovné názvy – ruská jezera:

Каспийское море, Ладожское озеро, Онежское озеро, Белое озеро, Хантайское озеро,

Красное озеро, Убинское озеро, Кубенское озеро, Могоitiéво озеро, Телецкое озеро, Кроноцкое озеро

3.11 Dvouslovné názvy – česká jezera:

Černé jezero, Čertovo jezero, Plešné jezero, Prášilské jezero, Vlčí jezero, Křivé jezero, Mahenovo jezero, Kamencové jezero, Jezero Mělice, Chomoutovské jezero, Mohelnické jezero

3.12 Dvouslovné názvy – ruská moře a oceány:

Атлантический океан, Чёрное море, Балтийское море, Азовское море, Баренцево море,

Белое море, Карское море, Море Лаптевых, Чукотское море, Тихий океан, Берингово море, Охотское море, Японское море

3.13 Dvouslovné názvy – ruské rybníky:

пруд Максимовский, пруд Булгаковский, пруд Чесночный, пруд Натальевский, пруд Боголюбовский, пруд Экстальский, пруд Криушинский, пруд Розановский

3.14 Dvouslovné názvy – české rybníky:

Horusický rybník, Máchovo jezero, Novoveský rybník, Opatovický rybník

3.15 Dvouslovné názvy – ruské vodní nádrže:

Иркутское водохранилище, Братское водохранилище, Нижнекамское водохранилище, Рыбинское водохранилище, Волгоградское водохранилище, Цимлянское водохранилище, Чебоксарское водохранилище, Красноярское водохранилище, Саратовское водохранилище, Камское водохранилище, Кумское водохранилище, Усть-Илимское водохранилище, Череповецкое водохранилище, Горьковское водохранилище, Вилуйское водохранилище, Воткинское водохранилище, Волховское водохранилище, Новосибирское водохранилище, Верхнетуломское водохранилище, Бурейское водохранилище, Саяно-Шушенское водохранилище, Серебрянское водохранилище, Колымское водохранилище, Краснодарское водохранилище, Волжское водохранилище, Иовское водохранилище, Ириклинское водохранилище, Угличское водохранилище, Весёловское водохранилище, Пиренгское водохранилище, Нарвское водохранилище

3.16 Dvouslovné názvy – české vodní nádrže:

Nové mlýny, Slezská Harta, Brněnská přehrada

3.18 Víceslovné názvy – ruská moře a oceány:

Северный Ледовитый океан, Восточно-Сибирское море

3.19 Víceslovné názvy – ruská jezera:

Чудско-Псковское озеро, Большое Морское озеро

Většina jmen českých a ruských řek je tvořena jednoslovným názvem. Rozdíly jsou zde u českých a ruských jmen rybníků, protože jména rybníků v ruštině jsou tvořena dvěma slovy a jména rybníků v češtině jsou tvořena dvěma anebo jedním slovem. U ruštiny je také rozdíl v tom, že ruská hydronyma mají i více než dvouslovné názvy, například v názvech ruských jezer. V ostatních skupinách je složení názvů téměř shodné.

4. ZPŮSOBY PŘEVÁDĚNÍ VLASTNÍCH JMEN DO RUŠTINY

Nejčastější způsoby převádění vlastních jmen do ruštiny jsou tyto:

Transliterace

Transkripce

Překlad

Transplantace

5.1 Transliterace

Je přesné převádění znaků z jedné abecedy do druhé, například z azbuky do latinky, přepisuje se přesně písmeno za písmenem. Transliterace nezachycuje výslovnost. Transliterace se používá jako doplněk transkripce, ale není moc vhodná, protože může deformovat formu vlastního jména v jiném jazyce.

Např.: Байкал – Bajkal

Таймыр – Tajmyr

Ханка – Chanka

Топозеро – Topozero

Сегозеро - Segozero

5.2 Transkripce

„Transkripce je v dnešní době nejpoužívanějším prostředkem převádění všech vlastních jmen. Pod tímto pojmem rozumíme převádění hlásek ze zvukové formy komunikace do formy grafické systémem standardizovaných znaků. Pro vědecké účely se používá fonetická transkripce, která využívá dohodnutý systém znaků. Existuje mezinárodní systém fonetické transkripce, kde každá hláska lidské řeči (nezávisle na jazyce, ve kterém se užívá) má určitý odpovídající znak nebo kombinaci znaků. V praktické transkripci se místo těchto znaků užívá vytvořeného ortografického systému toho jazyka, do něhož převádíme, v našem případě ruského. V Rusku má termín transkripce obecnější interpretaci. Jakýkoliv způsob převádění zvukového tvaru cizích názvů

prostředky ruské abecedy, ovšem ovlivněných mnoha subjektivními vlivy a v ruském jazyce jeho gramatickými pravidly, začal být považován za synonymum toho pojmu.“ (Besplachotná, 2005, s. 8)

Např.: Dvořiště – Дворжиште

5.3 Překlad

Překlad můžeme pochopit jako převádění slov prostředky, které už existují v cílovém jazyce. U vlastních jmen se tento způsob moc nepoužívá, protože přeložením se může ztratit význam. Dříve se překlad využíval více než v dnešní době.

Např.: Brněnská přehrada - Брненское водохранилище
Červený potok - Красный ручей

5.4 Transplantace

Je to způsob převádění, kdy se slovo ponechá v původním jazyce a pouze se vloží do uvozovek. Většinou se používá u nových názvů, nebo když chceme zachovat původní kolorit.

5. PROBLEMATIKA PŘEKladU ZEMĚPISNÝCH NÁZVŮ

Při překladu zeměpisných názvů se rozlišuje překlad obecného a zvláštního. Obecné znamená například řeka a zvláštní může být Úhlava. „V oblasti zvláštního, tj. při těsné závislosti na jazykovém materiálu a dobovém nebo národním prostředí, dochází buď k substituci, nebo k transkripci, volný a věrný překlad se ostře diferencují.“ (Levý, 1998, s. 115-116) Substituce se používá tehdy, když se silně uplatňuje obecný význam. Transkripce je potřebná tam, kde význam úplně mizí.

V uměleckém překladu bude překlad z ruštiny směřovat tam, co chceme zvýraznit. Jestli budeme chtít popsat ruskou vesnici, bude vhodné použít transkripci s počestněním. Ale pokud budeme překládat název řeky nebo jezera, který bude ve významu obecném, můžeme jej i nahradit. V uměleckém překladu by se mělo vždy objevovat počestnění nebo české skloňování atd. Myslím si, že v beletrii se zeměpisné názvy překládají, aby názvy zbytečně nevyčnívaly a nekazily celkový dojem textu. V odborném stylu je vhodnější kvůli přesnosti používat transkripci nebo transliteraci. Například v některých mapách a atlasech má své místo ruská podoba názvů. Překládají se jen velké, známé řeky, malé se většinou nepřekládají. V českém Školním atlase světa jsem našla všechna ruská zeměpisná jména přeložená nebo přepsaná transkripcí či transliterací do češtiny. Je to možná z toho důvodu, že tento atlas byl vytvořen pro žáky a pro jejich lepší orientaci byly názvy převedené do češtiny. Ale podle mého názoru v průvodcích či cestovních mapách se převádí jen nejznámější a největší objekty. Kdybychom byli v dané zemi a hledali názvy, které máme na mapě přeložené, tak je nenajdeme, protože na místě budou vždy uvedeny v původním názvu. Při překládání ruských vodních objektů záleží na jejich velikosti a také známosti. Některé názvy jsou v podvědomí lidí už velmi známé. Většinou se překládají jen velké řeky například Lena, Ob, Jenisej atd., malé nebo neznámé řeky jako například Узкая nebo Рыбная přeložíme transkripcí nebo transliterací podle obecných pravidel jako Uzkaja a Rybnaja. „Obecně platí, že pokud se hydronymum vyskytuje na území jednoho jazykového systému, pak jeho předání probíhá podle obecných pravidel transkripce z daného jazyka. Celkový překlad není přípustný ani v případě, kdy do jmenné části patří jméno přídavné a je povoleno pouze překládání nomenklaturního termínu (озеро, река).“ (Starý, 1999, s. 7)

Při překládání zeměpisných názvů je důležité znát zvyky, kulturu nebo způsob života lidí v zemi, ve které se toponyma nacházejí. Pro správný překlad bychom také

měli dobře znát jazyk, do kterého nebo ze kterého překládáme. Když překládáme vlastní jména do ruštiny je také velmi důležitá zvuková forma slova a tvar slova v originále.

6. HYDRONYMA V OKOLÍ MÉHO BYDLIŠTĚ

Bydlím nedaleko Olomouce v malé obci Véska. V této práci se zabývám názvy hydronym, a proto jsem se zaměřila na vodní objekty v mém blízkém okolí. Velké množství vodních toků nebo vodních ploch u nás není. U nás v obci se nachází malý rybník, který nemá žádný název, ale říká se mu Véskovský podle názvu vesnice. Nedaleko vesnice v lesích můžeme najít jezírko, které vzniklo při těžbě břidlice, říká se mu Šifrovka – název vznikl ze starého slova šifr, neboli břidlice. Myslím, že za zmínku stojí Dolanský potok, který pramení v blízké obci Pohořany a teče přes Vésku, přes malou vesnici Nové Sady až do Dolan, podle kterých dostal jméno. V Dolanech se do Dolanského potoka vlévá výtok z Pivovarského rybníka. Tento rybník se jmenuje podle bývalého pivovaru, u kterého byl rybník vytvořen. Později byl pivovar přestavěn na lihovar, na Moravě velmi známé Seliko - Likérka Dolany. Dolanský potok se na území Bohuňovic vlévá do Trusovického potoka. Trusovický potok pramení v oblasti Nízkého Jeseníku a teče přes nedalekou obec Bělkovice-Lašťany, přes Bohuňovice a v Olomouci – Černovíru se vlévá do Moravy. Trusovickému potoku místní obyvatelé říkají Trusovka. Nepodařilo se mi zjistit původ tohoto názvu. Vždy jsem si myslela, že název je odvozen od části vesnice Bohuňovice - Trusovice, ale přijde mi hodně nepravděpodobné, že potok, který pramení v oblasti Nízkého Jeseníku, by dostal své jméno skoro až na konci svého toku. Spíše bych řekla, že část vesnice Trusovice dostala svůj název od tohoto potoka, který touto částí protéká. V Bohuňovicích také leží malý rybník, který ale nemá žádný název. V Bělkovicích-Lašťanech můžeme najít dva rybníky, jednomu se říká Husárek a druhému U Žižky. Asi to nejsou jejich oficiální pojmenování, myslím, že ani žádná jména nemají, ale tohle jsou zažitá názvy už z dob našich prababiček. Rybníku Husárek se tak říká proto, že rybník kdysi býval plný hus a rybník U Žižky se tak nazývá z toho důvodu, že u rybníku stojí pomník Jana Žižky. V obci Tověř můžeme najít rybník, kterému se říká Tověřský podle názvu vesnice. Také v nedaleké vesnici Pohořany se nachází malý rybník, kterému se opět říká Pohořanský.

Tyto malé rybníky ve vesnicích většinou nemají žádné oficiální názvy, ale jmenují se podle názvu vesnice, ve které leží. Když se zeptáte místních obyvatel, jak se jmenuje rybník, který se nachází v jejich rodné vesnici, málokdy se to dozvíte, protože pro všechny je to prostě rybník.

7. KLASIFIKACE HYDRONYM PODLE MOTIVACE

Zeměpisné názvy jsou jedny z nejstálejších názvů na světě. Vyjadřují rozvoj lidského poznání a vztahy člověka k jeho okolí. Dříve byly názvy jednoduché, lidé dávali jména podle vztahu k určitému místu, kde žili, nebo podle toho, jak místo vypadalo. Postupem času se názvy staly více rozmanitými a pestřejšími. Názvy se mohly přetvářet s příchodem nových kmenů a osadníků, kteří mluvili jiným jazykem než původní obyvatelé. Důležité je znát nejen původní názvy, ale také názvy současné. Lidé dávali jména zeměpisným objektům spontánně, názvy jsou přirozené. Když chceme zjistit, podle čeho byl dán název řece nebo jakémukoliv zeměpisnému objektu, musíme myslet na to, jaká byla doba, když název vznikl, jak člověk přemýšlel. Nesmíme brát v úvahu názory dnešních lidí. Zeměpisná jména se ve velké míře měnila i kvůli politickým událostem a politickému režimu, ale většině z nich se vrátily jejich původní názvy nebo dostaly jména nová. Některé geografické názvy jsou stovky i tisíce let staré, proto je velmi těžké, někdy i nemožné, dohledat jejich původ. V zeměpisných názvech se také odráží určitá historie území i lidí. Podle slov ruského toponomastika V. A. Nikonova jsou „zeměpisné názvy promítání historie na mapu“. (Суперанская А. В., s. 43)

Řeky už za dávných časů bývaly prostředky orientace v přírodě, lidé si kolem nich zakládali své osady, využívali je jako dopravní cesty a začali jim dávat jména podle různých motivací. Tato jména se předávala z generace na generaci i z jednoho kmene na druhý. Jména vodstev bývala dříve jen orientační, ale postupem let a století se vyvíjela, až dostala dnešní podobu, která je nám známá. Jména vodních toků vznikala z úsudků obyčejných lidí a ne z mínění geologů nebo geografů. Při pojmenovávání vodních objektů používali v dávných dobách prostě pojmenování Voda nebo Řeka. Motivace při pojmenovávání vodních objektů byly různé. Dávni obyvatelé mohli pojmenovat řeku například podle názvu osady, kterou si u řeky postavili, podle živočichů, kteří se v okolí řeky vyskytovali, nebo podle města či vesnice, u které byly rybníky nebo vodní nádrže vytvořeny. Při nazývání potoků nebo řek nezáleželo pouze na charakteru toku. „O jménu nerozhoduje ráz celého potoka, nýbrž situace při jeho ústí. Jeden se tomu, kdo jméno dal, zdál bystrý, jiný tichý, jeden bílý, druhý černý atd. Často je pak pojmenovávali podle stromových skupin, které rostly u jejich ústí.“

(<http://nase-rec.ujc.cas.cz>) Názvy větších řek jsou mezi toponymy nejtrvalejší a také nejstarší, ovšem názvy menších řek nejsou tak staré.

U mnou vybraných více než tři set názvů řek, jezer, rybníků, potoků a vodních nádrží jsem se snažila najít původ jejich jmen a jejich motivaci. Většina pojmenování je hodně stará, a proto u některých z nich se mi nepodařil nalézt původ jejich názvů. Nalezené a zpracované původy vodních názvů jsem rozdělila do několika skupin podle motivace a těmi se budu v této práci zabývat.

Z hlediska motivace jsou v češtině a v ruštině některé rozdíly. U českých pojmenování nenalezneme jméno řeky nebo jiného vodního objektu, které bylo nazváno po objeviteli nebo mořeplavci, protože v České republice není moře a není zde taková pravděpodobnost jako u Ruska, které má mnohonásobně větší rozlohu, že se tu usadí nějaký známý objevitel a budou podle něj pojmenovány zeměpisné objekty. Z ruských názvů mohu jmenovat například *Море Лантевых*, které bylo pojmenováno po polárních objevitelích Dmitriji J. a Charitonovi P. Laptěvových.

Ruské vodní plochy se také často pojmenovávaly podle své polohy, například *jezero Таймыр* – podle Tajmyrského poloostrova, na kterém leží. Já jsem u českých hydronym na pojmenovávání podle této motivace skoro nenarazila, snad jen u české řeky *Desná*. Domnívám se, že česká jména nedostávala tolik pojmenování podle své polohy, jako je to u ruských jmen, protože v České republice není tolik možností a oblastí jako v Rusku. Ruská jména jsou inspirována kupříkladu podle poloostrovů, což v naší malé republice, která leží ve středozemí, nelze.

České vodní názvy se ve velké míře nazývaly podle povahy vody, například *řeka Bystrá* podle bystrého, prudkého toku. Podle této motivace se nazývaly řeky i v Rusku, ale ne v tak hojné míře jako u nás. Názvy české i ruské jsou v této skupině téměř shodné, lépe řečeno stejného významu, například *řeka Bystrá*, *řeka Быстрая*, *řeka Быстрица*.

Pojmenování řek podle povahy dna se hojně využívalo více v českých jménech, zde mohu zmínit *Písečný potok*, který dostal své pojmenování podle písečného dna. Podobný název existuje i v ruštině - *řeka Песчаная*, také zřejmě pojmenovaná podle dna pokrytého pískem. Se stejnou motivací byla pravděpodobně také nazvána česká *řeka Kamenice* a ruská *řeka Каменная*. Zde vidíme četné shody v pojmenování řek v ruštině i v češtině.

V hojné míře se v českých zemích dávala jména řekám a potokům podle porostů nebo míst, kolem kterých protékaly nebo které rostly při jejich pramenu nebo ústí. U

ruských jmen tato motivace nebyla moc častá. Mohu jmenovat například řeku Javornici, která se jmenuje podle javorů, které rostly při jejím ústí, nebo kolem nich protékala a z ruských řek *řeka Березовка*, která zřejmě protéká kolem bříz. Způsob pojmenování je v češtině i v ruštině vesměs shodný.

Další motivací je pojmenování podle barev. Nazvání vodních objektů podle barev nemusí vždy souviset s barvou. Za dávných časů bylo zvykem nazývat světové strany jako barvy. Když se pozorně podíváme na jména řek, můžeme zpozorovat protikladné názvy: Чёрная река - Белая река. Proto se můžeme domnívat, že barvy černá a bílá můžou znamenat severní a jižní. V Ázerbajdžánu tyto barvy znamenají: černá – západní, bílá – východní. Předpokládá se, že v dávných dobách byl jiný systém v pojmenování světových stran barvami: jih – červená, sever – černá, západ – bílá, východ – modrá. Kdyby se jména vodních objektů nazývaly podle těchto kritérií, bylo by jednodušší určit původ jména, například u Černého moře nebo u Bílého moře. Kaspické moře se dříve také nazývalo Bílé moře, ale kvůli Bílému moři na severu tento název dlouho nevydržel a jezero bylo přejmenováno na Kaspické moře. Bílé moře dostalo název od toho, že je skoro po celý rok hladina pokryta ledem. Také Baltské moře by se dalo přeložit jako „bílé moře“. Můžeme se pouze domnívat, podle čeho dostaly pojmenování vody, které mají ve svém názvu barvu. Jestli je to opravdu podle barvy nebo je v tom skrytý jiný význam. Když srovnáme české a ruské názvy Černé jezero, Černý potok, Červený potok a *Белое море, Красное озеро, Чёрная речка*, tak zjistíme, že názvy podle této motivace jsou v ruštině i v češtině shodné.

Další motivací je pojmenování hydronym podle osad. V dřívějších dobách se na našem území zabydlovaly různé kmeny, které si zde zakládaly osady. Většinou si je zakládali v blízkosti řek, protože tam byla úrodnější půda na pěstování plodin pro svou obživu, a také protože potřebovali zdroj vody pro sebe i pro dobytek, který chovali. Od pradávna řeky lidem sloužily také jako orientační bod v přírodě anebo jako dopravní cesty. Mohli se po nich plavit, když neexistovala jiná schůdnější cesta pro nutné cestování. Lidé si nazvali svou osadu a podle ní dali jméno i řece, která jim zajišťovala úrodu. S touto motivací nazývání řek jsem se setkala pouze u českých jmen. U ruských vodních jmen, která jsem začlenila do svého výběru, jsem se s pojmenováním podle osad nesešla. Určitě některé ruské názvy řek podle této motivace existují, ale v materiálech, které jsem měla k dispozici, jsem je nenalezla.

Nejpočetnější skupinou pojmenování vodstev podle motivace je skupina názvů odvozených z názvů měst a vesnic. Nazývání vodních objektů podle této motivace je

jednoduché. Když lidé uměle vytvořili vodní nádrž, dali jí název podle blízkého města nebo vesnice. Někdy musela vesnice zaniknout, aby na jejím místě mohla vzniknout vodní nádrž nebo rybník a podle zaniklé vesnice dostala své pojmenování. Tato skupina mi připadá vzhledem k ruštině i k češtině nejvyrovnanější, protože zde nejsou viditelné rozdíly v pojmenování. Česká i ruská jména jsou vytvořena na stejném principu, například *Brněnská přehrada* – přehrada dostala název od města Brna, ve kterém se nachází a *Иркутское водохранилище* – jmenuje se podle města Irkutsk, u kterého leží. Nebo mohu uvést *řeku Ostravu*, která se jmenuje podle města Ostravy a *řeka Москва*, která dostala název od města Moskvy.

Následující motivací je nazývání vodních ploch podle objektů, u kterých leží. Tento postup při nazývání byl velmi podobný v češtině i v ruštině. Hlavním objektem, podle kterého se nejčastěji ruská jezera, rybníky a vodní nádrže nazývaly, byly řeky, na kterých vodní nádrže ležely nebo u kterých byly vytvořeny. U českých názvů byla jména odvozována od hor či kopců nebo například od zámku, který ležel poblíž. České názvy jsou podle této motivace tvořeny trochu rozdílně než ruské. Česká jména vodních nádrží jsou tvořeny podstatným jménem, například *vodní nádrž Orlik* a ruské názvy jsou tvořeny přídavným jménem a podstatným jménem, například *Нижнекамское водохранилище*.

Následující skupina hydronym je zaměřená na pojmenování podle živočichů a rostlin, kteří se vyskytovali v okolí vodního toku. Zde jsou názvy v češtině i v ruštině podobné, jsou tvořeny podobným stylem. Za zmínku stojí česká řeka Vydra, která se jmenuje podle výskytu vyder v řece a ruská *řeka Лососинка*, která se také pravděpodobně jmenuje podle výskytu lososů v řece.

Názvy podle vzhledu je další skupinou pojmenování. V této skupině jsem našla více ruských jmen podle této motivace než českých. Lidé dávali jména řekám podle toho, jak řeky vypadaly. Řeky dostaly název podle toho, jestli jsou klikaté, rovné, úzké nebo široké. Když srovnám jediný český název v této skupině s názvy ruskými, tak je zde jiný styl pojmenování. Český název *řeka Úhlava* a ruské názvy řek *Узкая* a *Большая* jsou rozdílné. Jméno řeky *Úhlavy* vzniklo ze slova úhel, ohyb a ruské řeky *Узкая* a *Большая* dostaly své názvy přímo. Český název je tvořen podstatným jménem a ruské názvy jsou tvořeny přídavnými jmény.

Nalezená vlastní jména ruských a českých vodstev jsem rozdělila do skupin podle různých motivací. Při rozdělování nalezených původů u vlastních jmen hydronym

jsem se inspirovala článkem Vladimíra Šmilauera O jménech našich řek na webových stránkách Naše řeč. V této kapitole se budu výjimečně zabývat více českými názvy kvůli nedostatku zdrojů s ruskými hydronymy. Původy uvedených jmen jsem sestavila jak z knižních monografických a slovníkových pramenů, tak z internetových stránek, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury. V následujících podkapitolách se budu zabývat jednotlivými typy motivace.

7.1 Názvy podle povahy vody:

Velké množství českých řek je nazváno podle povahy vody, podle toho jak vypadal tok řeky. Nejsou to moc složitá pojmenování. Lidé, kteří kolem řeky kdysi žili, nevymýšleli složité názvy, začali řece říkat tak, jak na ně působila nebo jak podle nich vypadala.

Příklady:

Řeka Bystrá – byla pojmenovaná podle bystrého, prudkého toku.

Řeka Lukavice- obyvatelům její voda přišla jako zlá a zákeřná.

Řeka Mrlina - název je vytvořen od slova mrlá, tzn. mrtvá, nehýbající se voda.

Řeka Bystřice- dostala název podle prudké, bystře tekoucí vody.

Řeka Tichá – měla klidný tok, a proto byla pojmenovaná Tichá.

Řeka Smutná – měla stejně jako řeka Tichá klidný tok, lidem mohla připadat tak, že když teče pomalu tak je smutná.

Řeka Teplá - Řeka Teplá dostala svoje jméno od teplých karlovarských pramenů, které oteplují její vodu.

Řeka Teplice – řeka dostala své jméno podle své teplé vody.

Řeka Čistá – dostala název podle své čisté vody.

Řeka Bečva – původně znamenala řvoucí, hlučná, dunivá voda.

Ruská jména:

Река Ленивая – může se jmenovat podle toho, že její voda teče pomalu, lenivě.

Река Быстрая - může se jmenovat podle toho, že její voda teče rychle, bystře.

Река Быстрица - může se jmenovat podle toho, že její voda teče rychle, bystře.

7.2 Názvy podle povahy dna a druhu jejího nánosu:

Řeky i jezera v České republice i v Rusku byly hojně nazývány podle povahy jejich dna a druhu nánosu. Mohla s tím souviset třeba i těžba různých nerostů, kamenů a například stříbra.

Řeka Bělá – je to řeka, která má kamenité a oblázkové dno.

Řeka Bílina – Bílina je také řeka s kamenitým a oblázkovým dnem.

Černý potok – potok má bahnitě dno a proto získal název Černý, díky kalné vodě.

Červený potok, řeka Čermná – voda u těchto hydronym má červený odstín, způsobený geologickým složením půdy.

Řeka Kamenice – jmenuje se podle nánosu kamenů v řece.

Písečný potok – dostal název podle toho, že má písečné dno

Zlatý potok – stejně jako Písečný potok má písečné dno a od toho dostal název, na pohled písek na dně může vypadat jako zlato.

Černé jezero – dostalo název od toho, že jezero je na pohled černé, protože se v něm odráží tmavé lesy, které rostou kolem jezera. V jezeře se ukládá pyl z jehličnatých stromů, který na něj padá a jeho devíti metrová vrstva nánosu bahna také přidá na černé barvě hladiny.

Kamencové jezero – voda v jezeře obsahuje hodně kamence a podle toho se jezero jmenuje.

Ruská jména:

Река Песчаная – mohla dostat název od toho, že má dno pokryté pískem.

Река Каменная - mohla být pojmenovaná podle toho, že má dno pokryté kameny.

Река Серебрянка – může mít název od stříbra, mohlo se tam v minulosti těžit.

7.3 Názvy podle místa, kde protékají:

Při vymýšlení názvů bylo pro obyvatele důležité to, podle čeho svou řeku pojmenují, aby jejich název měl nějaký význam a aby si ho zapamatovali. Proto další motivací, jak pojmenovat řeku bylo, kudy řeka protéká, kde ústí nebo kde pramení.

Příklady:

Řeka Lužnice – byla pojmenována podle toho, že protéká luhy, lužní řeka.

Řeka Loučná – dostala název od toho, že protéká loukami.

Řeka Blanice - název pochází od přídavného jména blanná – podle toho, že protéká blanami a luhy.

Řeka Olšava – Kdyby byl původní název řeky opravdu Olšava, mohlo to vzniknout od slova olše, to znamená, že řeka tekla kolem olší.

Řeka Rokytná – Rokytná vznikla od slova rokyta, je to starodávné slovo pro druh vrby. Vyjadřuje řeku, která protéká nebo ústí v rokytí.

Řeka Doubrava – je to řeka, která ústí u doubravy.

Řeka Javornice – dostala jméno podle toho, že protéká javorovým porostem nebo u něj pramení.

Ruská jména:

Река Нива – může se tak jmenovat podle toho jestli protéká nivami nebo poli.

Река Березовка – název má zřejmě podle toho, že protéká kolem bříz.

7.4 Jména podle osad:

Pojmenování podle osad bylo velmi rozšířeným. Když si původní obyvatelé postavili osady u řeky a nějak si ji pojmenovali, rovnou dali stejný název i řece.

Příklady:

Řeka Chrudimka, řeka Volyňka, řeka Berounka

Řeka Želivka – byla pojmenovaná podle osady a kláštera Želiva.

Vodní nádrž Nové mlýny – dostala název podle stejnojmenné osady Nové mlýny.

7.5 Názvy podle měst a vesnic:

Lidé, když pojmenovávali vodní objekty ve svém okolí, tak hodně využívali názvů měst a vesnic, u kterých tyto vody ležely nebo u kterých je uměle vytvořili. V tomto ohledu není v ruštině ani v češtině rozdíl mezi pojmenováním podle této motivace.

Řeka Berounka – dostala jméno podle města Beroun.

Řeka Nežárka – nazvaná podle jindřichohradeckého předměstí.

Řeka Ostrava – řeka je pojmenovaná podle Ostravy.

Chomoutovské jezero – dostalo jméno podle vesnice Chomoutov.

Mohelnické jezero – jezero je pojmenované podle města Mohelnice.

Náklo – dostalo jméno podle obce Náklo.

Prášílské jezero – jmenuje se podle obce Prášily, které leží poblíž.

Horusický rybník – dostal název podle obce Horusice.

Novoveský rybník – je pojmenovaný podle obce Nová Ves.

Opatovický rybník – rybník dostal název podle vesnice Opatov, tato vesnice zanikla při založení rybníka.

Vodní nádrž Švihov – dostal název podle vesnice Švihov, která byla zatopena při výstavbě přehrady.

Vodní nádrž Slapy – přehrada dostala název od blízké vesnice Slapy. Název Slapy mohl vzniknout od slapů – peřejí.

Vodní nádrž Nechanice – je pojmenovaná podle vesnice Nechanice, která leží pod hrází.

Vodní nádrž Slezská Harta – přehrada dostala název podle obce Slezská Harta, která leží nedaleko přehrady.

Vodní nádrž Vranov – vodní nádrž byla pojmenována podle města Vranov nad Dyjí.

Vodní nádrž Dalešice – tato přehrada získala název od města Dalešice.

Vodní nádrž Hracholusky – vodní nádrž Hracholusky je součástí obce Hracholusky, od které dostala pojmenování.

Vodní nádrž Těrlicko – Těrlická přehrada byla pojmenovaná podle obce Těrlicko.

Vodní nádrž Kružberk – tato přehrada je pojmenovaná podle blízké obce Kružberk

Brněnská přehrada – přehrada dostala název od města Brna, ve kterém se nachází.

Vodní nádrž Vrané – přehrada dostala název od obce Vrané nad Vltavou, u které byla postavena.

Vodní nádrž Žermanice – přehrada Žermanice je pojmenovaná podle obce Žermanice.

Ruská jména:

Азовское море – je pojmenované podle starobylého města Azov, které leží nedaleko od ústí Donu.

Иркутское водохранилище – jmenuje se podle města Irkutsk, u kterého leží.

Братское водохранилище – jmenuje se podle města Bratsk.

Рыбинское водохранилище – název vznikl podle města Rybinsk.

Чебоксарское водохранилище – jmenuje se podle města Чебоксары.

Красноярское водохранилище – je pojmenovaná podle města Красноярск.

Ириклинское водохранилище – leží nedaleko obce Iriklinskij, podle které zřejmě dostala název.

Угличское водохранилище – jmenuje se podle města Uglič.

Река Ленинградская – je pojmenovaná podle Leningradu.

Река Москва – jmenuje se podle Moskvy.

Река Уфа – dostala název podle města Ufa.

Пруд Максимовский – pojmenovaný podle vesnice Максимовка.

Пруд Булгаковский – pojmenovaný podle vesnice Булгакова.

Пруд Натальевский - dostal název podle vesnice Натальевка.

Пруд Боголюбовский – nazvaný podle vesnice Боголюбова.

Пруд Экстальский – jméno dostal podle vesnice Эксталь.

Пруд Криушинский – pojmenovaný podle vesnice Красная Криуша.

Пруд Розановский – dostal pojmenování podle vesnice Розановка.

7.6 Názvy podle objektů, u kterých leží:

Lidé dříve potřebovali nějaký záchytný bod pro orientaci v přírodě a podle těchto bodů mohli nazývat vodní objekty, které byly v těchto místech vytvořeny.

Příklady:

Plešné jezero – jezero se jmenuje podle hory Plechý, která se nad ním tyčí.

Рыбник Двоřiště – byl zřejmě pojmenovaný po nedalekém dvorci, který se jmenoval Dvořiště.

Водní nádrž Орлік – Орлік se jmenuje podle zámku Орлік, který stojí nad hladinou přehrady.

Водní nádrž Розкош – Розкош je pojmenovaná podle potoka Розкоше, na kterém leží.

Водní nádrž Šance – přehrada dostala název od vrchu Šance, který stojí na levém břehu.

Ruská jména:

Нижекамское водохранилище – jmenuje se podle řeky Камы.

Волгоградское водохранилище – dostala pojmenování podle řeky Volhy.

Камское водохранилище – název dostala podle řeky Kamy.

Кумское водохранилище – jmenuje se podle řeky Kumu.

Вилуйское водохранилище – je pojmenovaná podle řeky Viluj, na které leží.

Волховское водохранилище – je pojmenovaná podle řeky Volchov, na které leží.

Бурейское водохранилище – tato přehrada se jmenuje podle řeky Burej, na které leží.

Волжское водохранилище – přehrada se jmenuje podle řeky Volhy.

Иовское водохранилище – přehrada leží na řece Jově a podle ní se jmenuje.

Пиренгское водохранилище – dostala název podle řeky Pirengy.

Нарвское водохранилище – leží na řece Narvě a zřejmě podle ní dostala svůj název.

7.7 Názvy podle barev:

Pojmenování podle barev může souviset s povahou vody. Lidem, kteří tyto vody pojmenovávali, se mohlo zdát, že například voda jezera je tmavá díky kalné vodě, nánosů bahna a jezero dostalo název Černé, mohlo se nazvat i podle toho, že je v řece hodně tmavých tůní. V jiném případě mohl být název podle průzračné vody. U nás se používají pouze tři barvy pro pojmenování vody – černá, červená a bílá. Jak už bylo uvedeno výše, barvy v názvech mohou vyjadřovat něco jiného než barvu hladiny nebo toku. V minulosti lidé vyjadřovali barvami světové strany.

Příklady:

Řeka Bílina - vzniklo z přídavného jména bílý a název Bílina znamenal čistá, průzračná voda

Černé jezero – dostalo název od toho, že jezero je na pohled černé, protože se v něm odráží tmavé lesy, které rostou kolem jezera. V jezeře se ukládá pyl z jehličnatých stromů, který na něj padá a jeho devíti metrová vrstva nánosů bahna také přidá na černé barvě hladiny.

Černý potok – název mohl vzniknout podle toho, že je tam bahnitě dno

Červený potok – jeho voda má červený odstín, způsobený geologickým složením půdy.

Ruská jména:

Белое море – dostalo název od toho, že je skoro po celý rok hladina pokryta ledem.

Красное озеро

Чёрная речка

Река Чёрная

Река Белая

Река Красная

U těchto ruských hydronym se můžeme pouze domnívat, jestli pojmenování mají něco společného se zbarvením hladiny nebo třeba pojmenováním podle světových stran.

7.8 Názvy podle rostlin a živočichů, kteří se tam vyskytovali:

Lidé nazývali vodní toky i podle živočichů, kteří se vyskytovali v blízkosti vodního toku nebo v něm. Další motivací mohlo být rostlinstvo, které rostlo v okolí řeky.

Příklady:

Řeka Bobrava – jmenuje se podle výskytu bobrů, znamená „bobří řeka“.

Řeka Orlice – vzniklo z přídavného jména orlí a připojením zpodstatňující přípony – ice. Název vznikl asi proto, že se v té oblasti vyskytovali orli.

Řeka Vydra – Řeka dostala název podle vydry říční, která se v řece vyskytuje.

Řeka Ploučnice- někdy se jí říká Plžnice – řeka, u které bylo mnoho plžů.

Ruská jména:

Река Рыбная – mohla dostat název podle toho, že je nebo byla bohatá na ryby.

Река Лопухинка – může se jmenovat podle výskytu lopuchů podél řeky.

Река Лососинка – může se jmenovat podle výskytu lososů v řece.

7.9 Názvy podle vzhledu:

Motivace pojmenovávání řek podle vzhledu je velmi jednoduchá. Lidé dali název řece podle toho, jak vypadala, jestli byla úzká nebo široká, rovná nebo jestli tekla klikatě.

Příklady:

Řeka Úhlava – s největší pravděpodobností zde základ tvoří slova úhel, ohyb – pravděpodobně podle klikatého průběhu toku.

Ruská jména:

Река Неман - odvozuje se z kořene nem – zahýbat, zatačet – to může znamenat klikatá řeka.

Река Дальняя – může se tak jmenovat podle toho, že je hodně dlouhá.

Река Узкая – může se jmenovat podle toho, že je úzká.

Река Великая - může se jmenovat podle toho, že je velká, např. její tok je široký.

7.10 Názvy podle objevitelů, mořeplavců, obyvatel atd.:

V této skupině jsou vodní objekty pojmenované podle objevitelů, mořeplavců a navigátorů, kteří se v této oblasti za svého života vyskytovali. Některá vodstva jsou pojmenována i po obyvatelích, kteří žijí v blízkosti vodní plochy.

Příklady:

Ruská jména:

Море Лаптевых – moře bylo pojmenováno po polárních objevitelích Dmitriji J. a Kharitonovi P. Laptěvových.

Чукотское море – moře dostalo název po Čukčech, kteří bydlí na Čukotce.

Берингово море – moře bylo pojmenováno podle dánského navigátora V. Beringa.

Тихий океан – jméno Tichému oceánu dal portugalský mořeplavec Fernão de Magalhães, který na oceánu zažil klidnou plavbu.

7.11 Názvy podle polohy:

Pojmenování podle polohy, kde vodní objekt leží, je jednoduché. Můžeme ho nazvat podle světové strany, podle krajiny, podle pohoří, podle místa, kde leží. Tato pojmenování jsou logická a nemusí se nad nimi moc přemýšlet.

Příklady:

Řeka Desná - „Odborný výklad není dosud definitivně uzavřen. Nejpravděpodobnější je výklad z významu desný „pravý“ jako protiklad k „levý“. Protože se v rané době poznávaly řeky a kraje kolem nich proti směru jejich toku (tedy podle zásady od ústí k prameni), mohly jejich přítoky zleva či zprava mít „směrové“ označení, které se nám dnes jeví jako obrácené (protože postupujeme podle zásady od pramene k ústí). Pod. jm.

Desná, Desnica, Desnice apod. se rozuměla „pravá“ řeka, tj. pravý přítok.“ (Lutterer, Majtán, Šrámek, 1982, s. 82)

Ruská jména:

Северный Ледовитый океан – jmenuje se Severní kvůli své poloze, rozprostírá se kolem severního pólu a ledový z toho důvodu, že většinu roku je hladina oceánu pokryta ledovou vrstvou.

Озеро Таймыр – jmenuje se podle Tajmyrského poloostrova, na kterém leží.

Новосибирское водохранилище – přehrada leží v Novosibiřské oblasti a podle ní zřejmě dostala název.

Краснодарское водохранилище – přehrada leží v Krasnodarském kraji, podle kterého je pojmenovaná.

Восточно-Сибирское море – moře dostalo název podle své polohy.

Река Приморская – mohla dostat název od toho, že je blízko moře.

Река Таймыра – je nazvaná podle Tajmyrského poloostrova.

Река Камчатка – dostala pojmenování podle poloostrova Kamčatka.

Река Урал – jmenuje se podle pohoří Ural.

Японское море - je pojmenované podle Japonska.

7.12 Klasifikace podle jazykového původu:

Bohužel se mi u všech vodních názvů nepodařil nalézt jejich jazykový původ, zvláště ne u ruských hydronym. V materiálech, které jsem měla k dispozici, nebyl u všech hydronym jejich jazykový původ uveden. Většina z nich byly české názvy.

Když se podíváme na klasifikaci podle jazykového původu, nejpočetnější skupinou u českých jmen jsou názvy praslovanského, předslavanského a slovanského původu. Když se Slované pohybovali na našem území, zanechali po sobě mnoho názvů českých řek. Mezi slovanské názvy patří i jméno ruské řeky *Волга*. I kmen Keltů zanechal na našem území mnoho názvů zeměpisných objektů, mezi nimi i řeky *Ohře* a *Labe*. Některé názvy českých řek pochází ze staročeských slov, například řeky *Oslava* a *Lužnice*.

Ruština a čeština patří mezi indoevropské jazyky. Velké množství ruských řek má indoevropský původ. K indoevropským jazykům patří i staroindické jazyky, ze

staroindického jazyka pochází řeka *Дон* a řeka *Двина*. K této skupině patří i latina, ze které vznikly názvy *Каспийское море* a *Балтийское море*. K indoevropským jazykům náleží i jazyky germánské, kam patří naše řeka *Vltava* anebo už vymřelý ilyrský jazyk, ze kterého vzešla jména řek *Metuje* a *Úpa*. Ruská řeka *Нева* má původ ugrofinský. Řeky *Лена* a *Енисей* mají původ v jazyku kočovného národa Evenků, kteří žijí na území Ruska, Mogolska a Číny.

7.12.1 Názvy z praeevropské jazykové vrstvy:

Řeka Odra - patří mezi nejstarší jména řek a tyto staré názvy mají původní význam – voda, řeka, téci, proudit

7.12.2 Názvy praslovanského, předslavanského a slovanského původu:

Slované byli indoevropská jazyková a etnická skupina obyvatel. Žijí hlavně ve východní a střední Evropě. Slované kdysi mluvili praslovanštinou, která se později začala dělit na různé slovanské jazyky, mezi něž patří i čeština a ruština. Prvním písmem Slovanů byla hlaholice, ze které později vznikla cyrilice, která dala podklad pro vznik azbuky.

Řeka Litava - jméno Litava má praslovanský původ, znamená to - řeka prudká.

Řeka Vlkava - název řeky Vlkava má praslovanský původ, může to znamenat vlčí potok.

Řeka Cidlina - název řeky má praslovanský původ, znamená to čistá řeka, řeka s čistou vodou – od slova *cediti*, později čistit.

Řeka Dyje – „Jméno je předslavanské, předkeltské. Patří k nejstarším jménům u nás i ve střední Evropě. Je příbuzné s kořenem *dheu* „běžet, téci“, který je znám ze středoilyrského *doe* (u *dheuia*) „moře“. Předpokládá se předslavanské *Dujas*, které bylo do praslovanštiny přejato jako *Dyja*, *Dyje* a z ní pak do němčiny v podobě *Thaya*.“ (Lutterer, Majtán, Šrámek, 1982, s. 93)

Řeka Morava - zřejmě předslavanské jméno, indoevropského původu, vznikl z kořene *mar* – voda.

Řeka Mrlina - jméno řeky Mrliny má praslovanský původ. Název je vytvořen od slova *mrlá*, tzn. mrtvá, nehýbající se voda.

Řeka Opava - Je to předslovanské jméno a je známo už od roku 1031. Jméno se tvořilo z Apa-ahwa na Apaha, že kterého poté vznikla Opava.

Řeka Otava - této řeky je předslovanského původu, název se poprvé datuje k roku 1045 a měla podobu Otaua.

Řeka Sázava - Má praslovanský původ. Je vytvořeno ze základu sáza- a připojením přípony -va a znamená to – usazovat, řeka, která usazuje mnoho nánosů.

Řeka Svratka - Svratka může mít původ buď slovanský, nebo germánský. Slovanský by název znamenal - řeka vracející se meandrovitě a germánsky Swarta - černá voda.

Řeka Jihlava- vznikla ze slovanského slova – jьгьла – jehla

Рѣка Волга - název Volha je zřejmě slovanského původu a pochází z praslovanského základu volga – vláha, zavlažení.

7.12.3 Názvy keltského původu:

Ve starověku byli Keltové obyvatelé téměř celé Evropy, rovněž i teritoria, kde leží dnešní Česká republika. Keltové si vytvořili z latinky své písmo ogham. České země dostaly své jméno Boiohaemum (Bohemia) podle kmene Bójů. Na našem území zůstaly po keltských kmenech některá zeměpisná jména – například Ohře, Labe nebo Jizera.

Řeka Ohře - řeka Ohře je buď keltského, nebo předkeltského původu. Její název se vyskytoval v historických pramenech už od 9. století jako Agara. Dále se název vyvíjel jako Egre, Oegre, Ogre nebo Ogra. Ze jména Ogre vznikl dnešní název Ohře.

Řeka Jizera - jméno předslovanské, přejaté od Keltů, má význam bystře proudit, prudce se pohybovat.

Řeka Labe – z keltského slova Albis.

7.12.4 Názvy staročeského původu:

Řeka Oslava - – Jméno Oslava vzniklo ze staročeského slova osla – brus, ocílka a připojením přípony – ava. Jméno této řeky znamenalo – řeka s kameny vhodnými k broušení.

Řeka Lužnice – ze staročeského slova loгь.

Jezero Laka - ze staročeského slova mlaka, což znamená bažina nebo močál.

7.12.5 Názvy ugrofinského původu:

Ugrofinskými jazyky se mluví v Evropě i v Asii, ale nepatří do skupiny indoevropských jazyků. Patří do uralské jazykové skupiny a dělí se na ugrické a finsko-permské jazyky. Mezi ugrické jazyky patří maďarština a mezi finsko-permské například finština a estonština. Ugrofinskými jazyky mluví asi 22 milionů lidí.

Река Нева - je to název ugrofinského původu a pochází ze slova neva – bažina.

7.12.6 Názvy indoevropského původu:

Indoevropská jazyková skupina vznikala v oblastech Eurasie. Předpokládá se, že vznikly z indoevropského prajazyka. Jsou dvě teorie vzniku indoevropského prajazyka. Jedna říká, že jazyk vznikl na území Ukrajiny a jihozápadního Ruska před šesti tisíci lety. Druhá říká, že vznikl na území Turecka u Kaspického moře před osmi tisíci lety. V dnešní době mluví indoevropskými jazyky až tři miliardy obyvatel naší planety.

Река Неман - název má starý indoevropský původ, odvozuje se z kořene nem – zahýbat, zatáčet – to může znamenat klikatá řeka.

7.12.7 Názvy z evenckého jazyka:

Evenkové žijí na území Ruska, Číny a Mongolska. Je to kočovný národ a v Rusku se nejvíce nachází v okolí řek Jenisej a Lena. „Hovoří evenkštinou z tunguzo-mandžuské skupiny altajské jazykové rodiny (vzdáleně příbuzná mongolštině). Ovšem více než dvě třetiny populace hovoří dnes spíš rusky nebo čínsky.“ (<http://cs.wikipedia.org>)

Река Лена- Název zřejmě pochází z jazyka sibiřských Evenků a jejich slova jeljujone, kterým označují obecně řeku.

Река Енисей- Je to nejspíše přeneseno z evenckého jazyka od slova Joanesi, což znamená velká voda, veletok.

7.12.8 Názvy staroindického původu:

Staroindické jazyky patří do skupiny indoevropských jazyků.

Река Дон - může pocházet ze staroindického slova *dānu*, což znamená tekutina, vlhkost, šťáva.

Река Двина - může pocházet ze staroindického slovesa *dhāvati*, což znamená - teče, plyne nebo ze slova *dhāutis* – pramen, tok.

7.12.9 Názvy latinského původu:

Latina náleží k indoevropské jazykové skupině. Latinou původně mluvili Latinové a více ji rozšířili Římané. Dnešní románské jazyky mají základ v latině. Dodnes je latina společně s italštinou úředním jazykem ve Vatikánu. Některá latinská slova pronikla i do češtiny.

Каспийское море - V latinských pramenech se název uváděl jako *Caspium Mare*, podle kmene Kaspiů.

Балтийское море - původ jmen pochází z latiny, latinsky se nazývalo Baltské moře *Mare Balticum*. Je to odvozeno od gótského kmene Baltů.

7.12.10 Názvy germánského původu:

Germánské jazyky patří do skupiny indoevropských jazyků. Nejpoužívanějšími germánskými jazyky jsou němčina a angličtina.

Řeka Vltava - Název pochází z germánského *Wilt-ahwa* = dravá voda.

Řeka Svratka - Svratka může mít původ buď slovanský, nebo germánský. Slovansky by název znamenal, řeka vracející se meandrovitě a germánsky *Swarta* - černá voda.

7.12.11 Názvy ilyrského původu:

Národ Ilyrů se skládal z několika kmenů. Pocházeli z okolí řeky Dněstr a usadili se v oblasti Jadranu. Jejich jazyk patřil k indoevropské skupině jazyků. Ilyřtina je už vymizelý jazyk, který se uchoval jen v podobě různých nápisů a místních jmen.

Řeka Metuje – název je odvozen od slova *met* - střed a znamená to střední řeka, což znamená řeka ležící mezi Úpou a Orlicí.

Řeka Úpa – název znamenal – voda.

Podle mého názoru není v ruštině ani v češtině mnoho rozdílů v pojmenování hydronym. Ve způsobech pojmenování existuje v českých i v ruských jménech mnoho shod. Je to možná proto, že čeština i ruština jsou slovanské jazyky a jsou si docela blízké. V češtině i v ruštině se vlastní jména obvykle píše s velkým písmenem. Některé skupiny motivace jsou zastoupeny jen u českých názvů - Názvy podle osad a některé jsou zastoupeny jen v ruštině - Názvy podle objevitelů, mořeplavců, obyvatel atd. Z hlediska jazykového původu je nejpočetnější skupinou - Názvy praslovanského, předslavanského a slovanského původu. Týká se to pouze českých jmen. Ta jsou ještě zastoupena ve skupinách ilyrského původu, germánského původu, nebo například keltského a staročeského původu. Ruská jména jsou vesměs latinského, staroindického, ugrofinského původu a pochází také z evenckého jazyka. Když se znovu podíváme na skupiny podle různých motivací, které jsem vytvořila, uvidíme, že názvy jsou spíše shodné než rozdílné.

ZÁVĚR

Po zpracování této práce jsem si uvědomila, že zeměpisné názvy, samozřejmě včetně hydronym, jsou velmi důležitou součástí každé země a každého jazyka. Bez zeměpisných názvů by se lidé už neobešli, protože tato vlastní jména jsou zažitá do jejich jazyka a jejich života. Zeměpisné názvy jsou jedny z nejstálejších názvů na světě, protože tato jména vydržela i přesto, že se v jejich oblasti vyměnilo několik národů s různými jazyky, ale název většinou zůstal velmi podobný a v určité míře se zachoval.

Při psaní kapitoly o rodech hydronym jsem došla k závěru, že mezi českými a ruskými názvy zde existuje mnoho shod a minimum rozdílů. (Pro příklad ke shodě mohu uvést, že řeky v češtině i v ruštině jsou ve většině případů rodu ženského a rozdílné jsou rody u názvů rybníků a vodních nádrží).

V kategorii slovního druhu se k tvoření názvů používají pouze podstatná jména a přídavná jména. V této kategorii je taktéž mezi češtinou a ruštinou mnoho shod. Nepatrné rozdíly jsou pouze u jmen českých a ruských vodních nádrží.

U kategorie podle počtu slov je rozdíl mezi ruštinou a češtinou v tom, že v ruštině jsou hydronyma tvořená i z více slov než ze dvou, na což jsem v češtině nenarazila. Rozdíly mezi češtinou a ruštinou můžeme vidět i u názvů rybníků, v ostatních případech jsou viditelné shody.

Překlad zeměpisných názvů hodně záleží na tom, v jakém textu jsou tyto názvy obsaženy. Jestli se jedná o umělecký text, můžeme zde použít transkripci s počestěním. V odborných textech je nejvhodnější z důvodu přesnosti používat transkripci nebo transliteraci. Když se pustíme do překládání řek, měli bychom vědět, že ve většině případů se překládají pouze velké a známé řeky a malé se nepřekládají. Při překládání zeměpisných názvů je důležité znát zvyky, kulturu nebo způsob života lidí v zemi, ve které se toponyma nacházejí. Pro správný překlad bychom také měli dobře znát jazyk, do kterého nebo ze kterého překládáme.

Při sepisování kapitoly o hydronymech z okolí svého bydliště jsem došla k závěru, že mnoho potoků nebo rybníků na vesnicích nemá svá oficiální jména, ale obyvatelé jim říkají prostě podle názvu vesnice, ve které leží. V naší vesnici je bezejmenný rybník, kterému se říká Věskovský, protože se nachází ve vesnici Véska. Pro mnohé obyvatele je to prostě jen „rybník“.

Když jsem si sestavila seznam českých a ruských hydronym, nevěděla jsem, že bude tak velkým problémem najít k těmto hydronymům původ jejich pojmenování. Většina těchto názvů je hodně stará, proto je velmi těžké dohledat jejich původ. Velkým problémem bylo sehnat i vhodnou literaturu, zejména o ruských hydronymech. Nalezené původy jsem rozdělila do skupin podle různých motivací. Zajímavé pro mě bylo zjištění, že motivace pojmenování podle barev nemusí vždy souviset s barvou. V dávných dobách pojmenovávali světové strany podle barev. Kdyby se opravdu jména, která jsou nazvána podle barev, určovala podle světových stran, bylo by jednodušší určit jejich původ. Můžeme se pouze domnívat, podle čeho dostaly pojmenování vody, které mají ve svém názvu barvu. Jestli je to opravdu podle barvy nebo je v tom skrytý jiný význam.

Došla jsem k závěru, že mezi ruštinou a češtinou není mnoho rozdílů ve způsobech pojmenování hydronym. Je to možná zčásti také proto, že český i ruský jazyk patří do skupiny slovanských jazyků a tudíž tyto jazyky si jsou podobné. Dalším důvodem může být společná životní zkušenost slovanských kmenů. Některé motivace jsou zastoupeny jen u českých jmen a některé můžeme najít jen u ruských názvů. Když se opět podíváme na mnou vytvořené skupiny názvů podle motivací, můžeme vidět, že v českých a v ruských názvech je spíše více shod než rozdílů.

Podle mého názoru je toponomastika velmi zajímavá a užitečná věda a zasloužila by si více literatury a materiálů pro své příznivce i pro ty, kteří se touto tematikou chtějí začít zabývat.

РЕЗЮМЕ

Цель настоящей работы состоит в создании списка свыше 300 чешских и русских гидронимов, которые анализируются с точки зрения их происхождения.

По происхождению гидронимы можно разделить в группы по разным мотивациям. В каждой группе отмечаются разницы и соответствия между чешскими и русскими именами водных объектов.

Из сравнения я делаю выводы о том, существует ли больше разниц, или совпадений, и сравниваю принципы наименования в чешском и в русском языке. Географические названия являются очень важными в каждом языке и в жизни людей, так как географические названия входят в жизнь людей уже с их рождения и они их часто употребляют в речи. Географические имена составляют большую часть их словарного состава. Некоторые топонимы очень древние, и поэтому очень сложно найти их происхождение. Это очень сложно также поэтому, что существует довольно мало материалов и литературы о топонимике, в частности, о гидронимах, несмотря на то, что ономастика и её подгруппа топонимика являются очень интересными и полезными науками.

В первой главе приводятся основные понятия и классификация собственных имен. Дана характеристика ономастики и её разделение, т. е. топонимика и топонимы и, например, гидронимы.

Во второй главе я занималась категорией рода у чешских и русских гидронимов. Я определила чешские и русские реки, озера, пруды, ручьи и водохранилища, и в русском языке ещё океаны и моря. У этих групп я определила их род и потом сделала сравнение между чешскими и русскими именами. Я пришла к выводу, что в категории рода существует много совпадений. Различия встречались у названий чешских и русских прудов, озер и водохранилищ.

В третьей главе я разделила гидронимы на группы и у каждой группы я определила части речи. В этих названиях употребляются только имена существительные и имена прилагательные. Образование названий гидронимов в чешском и в русском языке является подобным также в этой главе. Мы здесь найдём больше совпадений, чем разниц. Незначительные разницы существуют только у названий русских и чешских водохранилищ.

В следующей главе я пишу о классификации по количеству слов. В чешском и в русском языках можно найти гидронимы, которые состоят из одного

или двух слов, но в русском языке можно найти также водные названия, которые состоят из трёх слов. У чешских водных названий этого нет. Это является самой большой разницей в этом аспекте.

При передаче собственных имен чаще всего употребляются следующие способы: транслитерация, транскрипция, перевод и трансплантация.

Транскрипция – самый употребляемый способ передачи. Это передача звуков из звуковой формы коммуникации в графическую форму системой эталонированных знаков. Например: *gubník Dvořišťe* – пруд Дворжиште. Транслитерация употребляется как дополнение к транскрипции; это не такой точный способ передачи как транскрипция. Это точная передача знаков с одного алфавита до другого. Например: Байкал – *Bajkal*. Перевод же значит передачу слов средствами, которые уже существуют в переводящем языке. При передаче собственных имен этот способ употребляется мало, потому что при переводе может потеряться значение. Например: *Vrněnská přehrada* – Брненское водохранилище. Трансплантация, это способ передачи, при которой слово останется в исходном языке, иногда его только ставят в кавычки.

В шестой главе я занимаюсь проблематикой перевода географических названий. При переводе географических названий много зависит от того, в каком тексте данные названия находятся. Если мы хотим переводить названия гидронимов, которые находятся в художественном тексте, мы можем здесь использовать транскрипцию с использованием чешских элементов. В профессиональных текстах следует использовать транскрипцию или транслитерацию, потому что в этих текстах нужна фактическая точность. Я пришла к выводу, что при переводе названий рек переводятся только большие и известные реки, небольшие реки, как правило, не переводятся. Их перевод можно осуществить транслитерацией или транскрипцией. На картах или в путеводителях следует сохранить русский вид названий. При переводе географических названий очень важно знать привычки, культуру или способ жизни людей в стране, в которой данные названия находятся. Для правильного перевода мы должны хорошо знать язык, на который мы будем переводить и с которого мы будем переводить.

В седьмой главе я пишу о гидронимах в месте моего жительства. Я живу в небольшой деревне недалеко от Оломоуца. В окрестностях находятся некоторые водные объекты, о которых я немножко написала. В нашей деревне находится

один пруд, но у него нет официального названия. Жители деревни его называют Весковский, потому что он находится в деревне Веска. Такой принцип наименования существует у большинства гидронимов в окрестностях моей деревни. Исключением является деревня Белковице-Лаштяны, где находятся два пруда и один ручей и у них другие названия, чем названия по имени деревни. Многие жители не знают, имеет ли пруд в их деревне название, потому что для них это неважно и когда они о нём говорят, они скажут: «Идем к пруду».

В последней и самой важной главе я занимаюсь разделением гидронимов в группы по разным мотивациям. Географические названия являются одними из самых постоянных названий в мире. Раньше были названия несложными, с годами они стали разнообразными. Названия сохранились также в течение переселения племен. Люди называли водные течения спонтанно. Географические названия менялись также в связи с политическими событиями. Реки в древности служили к ориентировке в природе. Люди строили вокруг них свои поселки и дали им названия их. Река была их источником питьевой воды, они вокруг неё выращивали продукты для питания. Реки также служили как дороги. Названия рек возникали из мнений простых людей и они часто употребляли к наименованию рек простые названия Река или Вода. Названия гидронимов раньше были только ориентировочные и с годами они развивались до сегодняшней формы, которую мы знаем. Но всегда люди называли водные объекты по какой-нибудь мотивации.

Я выбрала свыше 300 гидронимов и стремилась найти происхождения их названий. Большинство названий очень старинно, и поэтому не удалось у всех найти происхождение их названий.

Чешские и русские гидронимы я разделила на 22 группы по разным мотивациям и анализировала расхождения и соответствия между русскими и чешскими названиями в каждой группе. Я создала следующие группы мотиваций:

7.1 Названия по характеру воды: по данной мотивации больше называются чешские реки, русские реки также, но не так много. Названия на чешском и на русском языках по данной мотивации являются почти сходными, например, русская река Быстрая и чешская река «Bystrá».

7.2 Названия по характеру дна и виду его наноса: в настоящей группе мы видим в чешских и русских именах много совпадений. Могу это подтвердить примерами

русской реки Песчаная и чешского названия «Písečný potok», которые были вероятно таким образом названы, потому что у них находится песчаное дно.

7.3 Названия в соответствии с тем, где они протекают: здесь реки называются по разным растительным покровам. Если река исходила или текла вокруг берёз, она могла называться Березовка. В Чехии находится, например, река «Javornice». Способ наименования в обоих языках подобный.

7.4 Названия по именам поселков: с названиями по именам поселков я встретилась только у чешских названий. Я думаю, что, наверно, некоторые русские гидронимы также имеют название по именам поселков, но я их не нашла в материалах, которые у меня были в распоряжении.

7.5 Названия по именам городов и деревень: данная группа является самой многочисленной. Когда люди сформировали пруд или водохранилище, они их назвали по имени ближнего города или деревни. Чешские и русские названия в данной группе образованы на одинаковом принципе. Могу привести примеры: Иркутское водохранилище – получило название от города Иркутск, «Brněnská přehrada» - получила название от города Брно, река Москва – называется по имени города Москва, чешская река «Ostrava» – получила имя от города Острава.

7.6 Названия по именам объектов, у которых они находятся: у русских названий были главным объектом при наименовании гидронимов реки. У чешских названий это были, например, холмы или горы. В данной группе существуют различия между образованием названий чешских и русских водохранилищ.

7.7 Названия по цветам: В древности называли цветами стороны мира. Предполагается, что раньше была система наименования сторон мира следующая: юг - красный, север – чёрный, запад – белый, восток – голубой. Поэтому мы можем думать, называются ли географические названия по цветам или по сторонам мира. После сравнения чешских и русских названий я пришла к заключению, что названия в обоих языках одинаковы. Например: «Černé jezero, Černý potok» и Красное озеро, Чёрная речка.

7.8 Названия по животным и растениям, которые вокруг находились: по этой мотивации образование чешских и русских названий подобное – река Лососинка – в соответствии с наличием лососей, река «Vudra» - в соответствии с наличием выдр.

7.9 Названия по внешности: люди называли водные объекты в соответствии с тем, как они выглядели. В данной группе я нашла больше русских названий.

7.10 Названия по именам открывателей, мореплавателей, жителей и т.д.: в данной группе существуют только русские названия, потому что в Чешской Республике нет моря, и поэтому здесь также нет мореплавателей.

7.11 Названия по позиции: по данной мотивации были названы только русские гидронимы и люди использовали, например, названия полуостровов.

7.12 Классификация по языковому происхождению.

7.12.1 Названия из праевропейского языкового слоя.

7.12.2 Названия праславянского, предславянского и славянского происхождения:

данная группа является самой многочисленной у чешских названий. На нашей территории славяне назвали много географических объектов.

7.12.3 Названия кельтского происхождения: кельты оставили много географических названий, также названий гидронимов.

7.12.4 Названия древнечешского происхождения.

7.12.5 Названия угро-финского происхождения.

7.12.6 Названия индоевропейского происхождения.

7.12.7 Названия из эвенкийского языка.

7.12.8 Названия древнеиндийского происхождения.

7.12.9 Названия латинского происхождения.

7.12.10 Названия германского происхождения.

7.12.11 Названия иллирийского происхождения.

По-моему, между чешскими и русскими названиями гидронимов существует много совпадений. В образовании названий русских и чешских гидронимов нет много различий, может быть, потому что русский и чешский языки являются славянскими языками. Однако, некоторые группы мотиваций представлены только в чешских названиях и некоторые только в русских. С точки зрения языкового происхождения, чешские названия чаще всего славянского происхождения и русские названия латинского, древнеиндийского или угро-финского. Если снова рассмотреть группы по разным мотивациям, которые я сформировала, можно увидеть, что принципы образования названий являются скорее похожими, чем различными.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

České zdroje:

BESPLACHOTNÁ, E. 2005: *Komentovaný překlad turistického průvodce po střední a jižní Moravě pro ruské turisty*, diplomová práce, Olomouc

FILIPEC, J., ČERMÁK, F. 1985: *Česká lexikologie*, Praha, Academia, nakladatelství Československé akademie věd

FRYDRICH, M. 1964: *Vodní jména v Čechách*, Praha, Ústav jazyků a literatur ČSAV,

LEVÝ, J. 1998: *Umění překladu*, Praha, Ivo Železný

LUTTERER, I., KROPÁČEK, L., HUŇÁČEK, V. 1976: *Původ zeměpisných jmen. Etymologický slovník 1000 vlastních jmen zemí, měst a přírodních objektů z celého světa*, Mladá fronta Praha

LUTTERER, I., MAJTÁN, M., ŠRÁMEK, R. 1982: *Zeměpisná jména Československa. Slovník vybraných zeměpisných jmen s výkladem jejich původu a historického vývoje*, Mladá fronta Praha

MACHEK, V. 1971: *Etymologický slovník jazyka českého*, Praha, Academia, nakladatelství Československé akademie věd

RUDINCOVÁ, B. 2000: *Typy pojmenování v současné ruštině (Zejména v podnikatelské oblasti)*, Ostrava, Ostravská univerzita

STARÝ, L. 1999: *Cizí geografická pojmenování a jejich převod do ruštiny*, bakalářská práce, Olomouc

STĚPANOVA L., VYCHODILOVÁ, Z. 2005: *Zeměpisné a politické reálie současného Ruska = Географические и политические реалии современной России*, Olomouc, Univerzita Palackého

Školní atlas světa, 1989, Kartografie Praha

ŠMILAUER, V. 1963: *Úvod do toponomastiky (Nauka o vlastních jménech zeměpisných)*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství

ŠRÁMEK, R. 1999: *Úvod do obecné onomastiky*, Brno, Masarykova univerzita

ŽVÁČEK, D. 1995: *Kapitoly z teorie překladu I. (Odborný překlad)*, Olomouc, Vydavatelství Univerzity Palackého,

ŽVÁČEK, D. 1998: *Úvod do teorie překladu (pro rusisty)*, Olomouc, Vydavatelství Univerzity Palackého

Ruské zdroje:

ВЛАХОВ С., ФЛОРИН С. 1980: *Непереводимое в переводе*, Москва

КАЗАНСКИЙ, Б. 1958: *В мире слов*, Ленинград, Лениздат

СУПЕРАНСКАЯ, А. В. 1964: *Как вас зовут? Где вы живёте?*, Москва, Издательство Наука

ШАНСКИЙ, Н. М. 1964: *Лексикология современного русского языка*, Москва

ШАНСКИЙ, Н. М. 1968: *Очерки по русскому словообразованию*, Москва, Издательство Московского университета

Internetové zdroje:

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_rivers_of_Russia (staženo dne 1. 11. 2010)

http://translate.google.cz/translate?hl=cs&langpair=en|cs&u=http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_rivers_of_Russia (staženo dne 1. 11. 2010)

http://translate.google.cz/translate?hl=cs&langpair=en|cs&u=http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_lakes_in_Russia (staženo dne 1. 11. 2010)

<http://www.infoglobe.cz/reky/evropa/ceska-republika/> (staženo dne 1. 11. 2010)

<http://www.czregion.cz/jezera-reky> (staženo dne 1. 11. 2010)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_jezer_v_%C4%8Cesku (staženo dne 1. 11. 2010)

<http://www.trebonsko.cz/seznam-nejvetsich-rybniku> (staženo dne 1. 11. 2010)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Nejv%C4%9Bt%C5%A1%C3%AD_rybn%C3%ADky_v_%C4%8Cesku (staženo dne 1. 11. 2010)

http://www.slovane.ic.cz/slovane/rusko/rusko_more_pobrezi.htm
(staženo dne 1. 11. 2010)

<http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/2284> (staženo dne 1. 11. 2010)

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D1%80%D1%8F_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8 (staženo dne 1. 11. 2010)

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B7%D1%91%D1%80%D0%B0_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8 (staženo dne 1. 11. 2010)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Nejv%C4%9Bt%C5%A1%C3%AD_p%C5%99ehrady_v_Rusku (staženo dne 1. 11. 2010)

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F:%D0%92%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%85%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D1%89%D0%B0_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8 (staženo dne 1. 11. 2010)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:P%C5%99ehrady_v_Rusku
(staženo dne 1. 11. 2010)

<http://www.ecosystema.ru/08nature/world/geoussr/2-3-3.htm> (staženo dne 28. 1. 2011)

<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3983> (staženo dne 25. 1. 2011)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Hydronymum> (staženo dne 7. 2. 2011)

<http://www.bylotojinak.cz/nove-poznatky/puvod-nazvu-vltava-a-malse>
(staženo dne 7. 2. 2011)

<http://www.lysahora.cz/public/kapitola.phtml?kapitola=5712&lng=1>
(staženo dne 8. 2. 2011)

http://www.kratec.cz/?page=puvod_mistnich_jmen/puvod_mistnich_jmen
(staženo dne 8. 2. 2011)

<http://wapedia.mobi/cs/Toponymum> (staženo dne 8. 2. 2011)

<http://www.cernejezero.cz/> (staženo dne 1. 3. 2011)

<http://www.certovojezero.cz/> (staženo dne 1. 3. 2011)

<http://www.plesnejezero.cz/> (staženo dne 1. 3. 2011)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Laka> (staženo dne 2. 3. 2011)

<http://kamencove-jezero.cz/> (staženo dne 2. 3. 2011)

<http://www.valtice.cz/Default.aspx?id=198> (staženo dne 3. 3. 2011)

<http://www.trebonskykapr.cz/rybnik-opatovicky> (staženo 3. 3. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Vodn%C3%AD_n%C3%A1dr%C5%BE_Orl%C3%ADk
(staženo dne 3. 3. 2011)

<http://druidova.mysteria.cz/HISTORIE/SLAPY.htm> (staženo dne 3. 3. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Vodn%C3%AD_n%C3%A1dr%C5%BE_Vranov
(staženo dne 4. 3. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Vodn%C3%AD_n%C3%A1dr%C5%BE_%C5%A0ance
(staženo dne 4. 3. 2011)

<http://www.pooch.cz/pruvodce/a.asp?a=2004573&db=444> (staženo dne 5. 3. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Vran%C3%A9_nad_Vltavou (staženo dne 5. 3. 2011)

<http://scienceworld.cz/historie/cerne-more-vody-ktere-se-nemisi-393>
(staženo dne 5. 3. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Baltsk%C3%A9_mo%C5%99e (staženo dne 5. 3. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Azovsk%C3%A9_mo%C5%99e (staženo dne 5. 3. 2011)

<http://blog.zemepis.net/?q=more-laptevu-rusko> (staženo dne 5. 3. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cukotsk%C3%A9_mo%C5%99e
(staženo dne 5. 3. 2011)

http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&id_desc=97615&s_lang=2&title=Tich%FD%20oce%Eln (staženo dne 5. 3. 2011)

<http://referaty-seminarky.cz/severni-ledovy-ocean/> (staženo dne 5. 3. 2011)

<http://www.rusko-info.cz/clanek/jezero-bajkal> (staženo dne 6. 3. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Tajmyrsk%C3%A9_jezero (staženo dne 6. 3. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Atlantsk%C3%BD_oce%C3%A1n (staženo dne 6. 3. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Lado%C5%BEsk%C3%A9_jezero
(staženo dne 6. 3. 2011)

<http://yagdtash.ru/spisok-vodnyx-obektov-prudov-i-vodoxranilishh-raspolozhennyx-na-territorii-tambovskoj-oblasti-i-predstavlennyx-v-polzovanie-dlya-vedeniya-rybnogo-xozyajstva-na-osnovanii/> (staženo dne 12. 3. 2011)

http://www.isvav.cz/h10/resultDetail.do;jsessionid=FDE80E9D981016DF9CC3FAC753CABCBE?rowId=RIV%2F68378092%3A_____%2F07%3A00094470!RIV08-AV0-68378092 (staženo dne 12. 3. 2011)

<http://www.oahshb.cz/phprs/storage/File/2009/nazvy-hospod/Projekt-H3.pdf>
(staženo dne 12. 3. 2011)

<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5011> (staženo dne 12. 3. 2011)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Evenkov%C3%A9> (staženo dne 30. 3. 2011)

<http://www.navychod.cz/articles.php?id=3dd99f4e-8e22-11df-aa30-00304830bcc4>
(staženo dne 30. 3. 2011)

http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&id_desc=38024&title=ilyrsk%FD%20jazyk&s_lang=2 (staženo dne 30. 3. 2011)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovan%C3%A9> (staženo dne 30. 3. 2011)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Keltov%C3%A9> (staženo dne 30. 3. 2011)

<http://vylemskissa.blog.cz/0706/ugrofinske-jazyky> (staženo dne 6. 4. 2011)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Indoevropsk%C3%A9_jazyky (staženo dne 6. 4. 2011)

<http://psalvet.sweb.cz/> (staženo dne 6. 4. 2011)

<http://leccos.com/index.php/clanky/germanske-jazyky> (staženo dne 6. 4. 2011)

ANOTACE

Polzerová Michaela

Katedra slavistiky filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Hydronyma v ruštině a v češtině

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

Počet znaků: 71 700

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 20 knižních, 59 internetových

Klíčová slova: hydronyma, toponyma, onomastika, toponomastika, český jazyk, ruský jazyk, motivace, klasifikace, srovnání rozdílů a shod, řeky, jezera, rybníky, potoky, vodní nádrže, moře, oceány

Cílem práce bylo sestavit seznam názvů ruských a českých hydronym, najít původ jejich pojmenování a poté je rozdělit do skupin podle motivace a najít rozdíly nebo shody v ruských a českých jménech a také srovnat ruská a česká hydronyma podle motivací. Zeměpisné názvy jsou velmi důležitou součástí jazyka lidí a došla jsem k závěru, že mezi ruskými a českými hydronymy je velmi mnoho shod a minimum rozdílů ve tvoření pojmenování. Je to možná i proto, že oba patří ke slovanským jazykům a tudíž zde existuje více shod než rozdílů.

ANNOTATION

Polzerová Michaela

Department of Slavonic Studies, Philological Faculty of the Palacky's University in Olomouc

Hydronyms in Russian and Czech languages

Advisor: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

Number of signs: 71 700

Number of enclosures: 1

Number of reference titles: 20 books, 59 internet sites

Key words: hydronyms, toponyms, onomastics, toponymy, Czech language, Russian language, motivation, classification, confrontation of differences and comformities, rivers, lakes, ponds, brooks, dams, seas, oceans

The goal of this thesis was to compile the list of Russian and Czech hydronyms, to find an origin of its names and then to divide them into groups according to a motivation. Also I was to find the differences and conformities in Russian and Czech names and to sort out Russian and Czech hydronyms according to the motivations. The geographical names are very important part of a human language and I came to conclusion that between Russian and Czech hydronyms there are many conformities and few differences in creation of names. Maybe that is because Russian and Czech belong to a group of Slavonic languages and that's why there are more conformities than differences.

PRÍLOHA

Seznam ruských a českých hydronym:

RUSKÉ ŘEKY

Мзымта	Днепр	Кубань	Бейсуг	Ея	Кагальник
Миус	Мокрый Еланчик	Неман	Дальная	Узкая	Рыбная
Товарная	Матросовка	Злая	Дейма	Преголя	Приморская
Западная Двина	Плюсса	Песчаная	Чулковка	Полевая	Бусловка
Сестра	Луга	Систа	Чёрная речка	Нева	Стрелка
Лопухинка	Веронда	Шелонь	Ловать	Мста	Волхов
Назия	Лава	Олонка	Лососинка	Шуя	Суна
Каменная	Немина	Водла	Великая	Тулома	Воронья
Печора	Чёрная	Индига	Нива	Мезень	Северная Двина
Кара	Обь	Енисей	Пяси́на	Ленивая	Таймыра
Ленинградская	Верхняя Ангара	Оленёк	Лена	Яна	Инди́гирка
Колыма	Амгуэма	Канчалан	Туманская	Озёрная	Камчатка
Быстрая	Пустая	Пенжина	Уда	Охота	Амур
Комиссаровка	Спасовка	Киевка	Партизанская	Серебрянка	Максимовка
Урал	Волга	Тьма	Москва	Кама	Быстрица
Горькая речка	Солёная	Солянка	Самур	Кума	Терек
Сулак	Большой Иргиз	Ток	Бузулук	Боровка	Сок
Уса	Вала	Кильмезь	Пижма	Молома	Летка
Белая	Кобра	Вятка	Уфа	Сива	Чусовая
Казанка	Сумка	Юнга	Арда	Ветлуга	Сура
Березовка	Вишня	Керженец	Китмар	Алферовка	Кудьма
Клязьма	Кишма	тарка	Кузома	Большая Кутра	Мотра
Ушна	Серёжа	Красная	Тёша	Железница	Черничка
Салка	Унжа	Веряя	Мокша	Пет	Гуси

RUSKÁ JEZERA

Каспийское море	Байкал	Ладожское озеро	Одежское озеро	Таймыр	Ханка	Чудско-Псковское озеро
Белое озеро	Топозеро	Ильмень	Хантайское озеро	Сегозеро	Красное озеро	Кета
Убинское озеро	Кубинское озеро	Моготиево озеро	Телецкое озеро	Большое Морское озеро	Кроноцкое озеро	

RUSKÉ RYBNÍKY

пруд Максимовский	пруд Булгаковский	пруд Чесночный	пруд Натальевский
пруд Боголюбовский	пруд Экстальский	пруд Криушинский	пруд Розановский

RUSKÉ VODNÍ NÁDRŽE

Иркутское водохранилище	Братское водохранилище	Нижекамское водохранилище	Рыбинское водохранилище
Волгоградское водохранилище	Цимлянское водохранилище	Чебоксарское водохранилище	Красноярское водохранилище
Саратовское водохранилище	Камское водохранилище	Кумское водохранилище	Усть-Илимское водохранилище
Череповецкое водохранилище	Горьковское водохранилище	Вилуйское водохранилище	Воткинское водохранилище
Волховское водохранилище	Новосибирское водохранилище	Верхнетуломское водохранилище	Бурейское водохранилище
Саяно-Шушенское водохранилище	Серебрянское водохранилище	Колымское водохранилище	Краснодарское водохранилище
Волжское водохранилище	Иовское водохранилище	Ириклинское водохранилище	Угличское водохранилище
Весёловское водохранилище	Пиренгское водохранилище	Нарвское водохранилище	Верхневолжское водохранилище
Павловское водохранилище	Вышневолоцкое водохранилище	Аргазинское водохранилище	

RUSKÁ MOŘE A OCEÁNY

Атлантический океан	Северный Ледовитый океан	Тихий океан	Чёрное море
Балтийское море	Азовское море	Баренцево море	Белое море
Карское море	Море Лаптевых	Восточно-Сибирское море	Чукотское море
Берингово море	Охотское море	Японское море	

ČESKÉ ŘEKY

Bečva	Bělá	Berounka	Bílina	Blanice	Bobrava
Bradava	Bystrá	Bystřice	Černá	Čistá	Chrudimka
Cidlina	Desná	Divoká Orlice	Doubrava	Dyje	Chocava
Javornice	Jihlava	Jizera	Jizerka	Kamenice	Křemelná
Labe	Litava	Loučná	Lukavice	Lužnice	Malše
Metuje	Morava	Moravice	Morávka	Moravská Dyje	Moravská Sázava
Mrlina	Mže	Nežárka	Odra	Olšava	Olše
Opava	Orlice	Oslava	Ostravice	Ostružná	Otava
Ploučnice	Punkva	Radbuza	Rokytná	Sázava	Smutná
Střela	Svitava	Svratka	Teplá	Teplice	Tichá
Tichá Orlice	Úhlava	Úpa	Úslava	Vlára	Vlkava
Vltava	Volyňka	Vydra	Želivka		

ČESKÉ POTOKY

Dolanský potok	Černý potok	Červený potok	Písečný potok	Trusovický potok	Zlatý potok
----------------	-------------	---------------	---------------	------------------	-------------

ČESKÁ JEZERA

Černé jezero	Čertovo jezero	Plešné jezero	Prášílské jezero	Laka	Vlčí jezero	Křivé jezero	Mahenovo jezero
Kamencové jezero	Jezero Mělice	Chomoutovské jezero	Mohelnické jezero	Medard	Most	Náklo	Milada

ČESKÉ RYBNÍKY

Rožmberk	Horusický rybník	Bezdrav	Dvořiště	Nesyt
Máchovo jezero	Svět	Novoveský rybník	Opatovický rybník	

ČESKÉ VODNÍ NÁDRŽE

Lipno	Orlík	Švihov	Nové mlýny	Slapy	Nechranice
Rozkoš	Slezská Harta	Dalešice	Hracholusky	Vranov	Šance
Kružberk	Těrlicko	Brněnská přehrada	Vrané	Žermanice	